

UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ,
FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI TEHNOLOGIE
„GEORGE EMIL PALADE”
DIN TÂRGU MUREȘ

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI TEHNOLOGIE
„GEORGE EMIL PALADE” DIN TÂRGU MUREȘ**

ȘCOALA DE STUDII DOCTORALE MEDICALE ȘI FARMACEUTICE

REZUMAT TEZA DE DOCTORAT

**Practica automedicației și implicații în patologia pediatrică-
rolul medicului de familie**

PhD student: Petruța Tarciuc

Coordonator științific:

Prof. Univ. Dr. Smaranda Diaconescu

TÂRGU MUREȘ 2024

Context

Contemporaneitatea medicală oferă terapeutului astăzi un set de provocări neașteptat de reziliente la măsurile obisnuite de combatere. Printre acestea, fenomenul automedicației se dovedește o provocare cu soluții elusive, parțial eficiente în cele mai optimiste estimări. Adesea, părinții aleg să trateze simptomele comune ale copiilor fără aviz medical, asimilând eronat frecvența crescută a unei manifestări clinice cu banalitatea afecțiunii. Aceștia utilizează în mod curent medicamente anterior eficiente, bazându-se în general pe sfaturi venite din afara sferei medicale de competență. În plus, mulți folosesc mediul online pentru a obține, verifica sau confirma informațiile legate de terapia copiilor, generând comportamente care afectează dovedit negativ starea de sănătate a copiilor pe termen scurt și lung.

Scopul prezentei cercetări este identificarea atitudinilor și comportamentelor indivizilor cu privire la automedicație în cazul particular al populației pediatrice, a carei medicație este inițiată și administrată de cei care îi au în grijă (în cazul acestui studiu părinții).

Obiective principale

Cercetarea noastră și-a propus să analizeze, atât cantitativ cât și calitativ, cele mai răspândite modele care determină părinții să apeleze la automedicația copiilor aflați în îngrijire. Un aspect important avut în vedere a fost identificarea de elemente de vulnerabilitate și/sau abordare informațională a adultului, elemente care pot combate sau facilita fenomenul automedicației în cazul populației pediatrice. În aceeași măsură, am evaluat modul în care circumstanțele personale, familiale, socio-economice, naționale sau internaționale (de exemplu pandemia Covid 19) pot fi grupate în pattern-uri/tipare de risc suplimentar pentru automedicație. Un segment al cercetării se concentrează pe efectele expunerii la informații medicale asupra comportamentelor riscante în materie de sănătate.

Metodologie

Ținând cont de obiective, cercetările au fost realizate cu metodologii cantitative și calitative pe eșantioane diferite din punct de vedere socio-demografic. Studiile s-au desfășurat în perioada 2019-2022, cu dificultățile inerente perioadei pandemice. Datele cantitative au oferit informații despre frecvență (distribuția comportamentelor de automedicație în populația studiată), tendințe și corelații (preponderența automedicației în populația studiată în funcție de vârstă, educație, cunoștințe medicale etc) în timp ce metoda calitativă a insistat pe înțelegerea aprofundată a automedicației (experiențele, percepțiile și contextele personale). Datele colectate respectă principiul confidențialității, fără a se putea identifica participanții. Studiile au respectat legislația română (Legea 190/2018) și Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR) 679/2016, fiind aprobate de comisia de etică a Academiei Române de Științe Medicale (nr. 2 SNI /27.02.2019).

Studiul 1 Modele și factori asociați automedicației la populația pediatrică din România

Cercetarea a constatat în colectarea și analiza datelor numerice obținute de la un eșantion de respondenți, respectiv părinți din zona urbană. Pentru colectarea datelor s-a utilizat un chestionar în format electronic. Întrebările au fost concepute pentru a obține informații specifice și măsurabile despre variabilele de interes (atitudinea și comportamentul față de automedicație, tipurile de simptome care o determină, clasele de medicamente autoadministrate și contextul utilizării lor, consumul de informație medicală). Din 246 de chestionare aplicate, am avut o rată de răspunsuri de 98%.

În studiul nostru am urmărit evidența unei asocieri semnificative statistic între convingerile privind automedicația și comportamentele asociate și am cercetat dacă incidența automedicației este mai mare în rândul părinților care se confruntă mai des cu probleme de sănătate ale copiilor lor.

Rezultatele evidențiază un procent ridicat (70%) al părinților care folosesc automedicația. Există o relație semnificativă statistic între convingerile părinților și tendința lor de a administra medicamente fără sfatul medicului. Părinții care recurg frecvent la automedicația copiilor lor cred că aceasta este o soluție atunci când serviciile de sănătate sunt greu accesibile ($p = 0,000$), în cazul afecțiunilor minore ($p = 0,000$) sau când nu au suficient timp ($p = 0,020$). Rezultatele au relevat, în plus, o relație semnificativă statistic între probabilitatea de automedicație parentală și frecvența problemelor de sănătate ale copiilor lor în ultimele șase luni ($p = 0,004$).

Respondenții sunt conștienți de riscurile administrării medicamentelor fără prescripție medicală. Majoritatea admit că pot fi erori de administrare atât din punct de vedere al preparatului (77%), cât și al dozei (60%), că

automedicația poate masca simptomele unei afecțiuni severe (64%), precum și posibilitatea reacțiilor adverse (51%).

Studiul 2 Comportamente de tip automedicație în timpul pandemiei: un studiu calitativ asupra convingerilor mamelor cu privire la automedicația copiilor lor

În următoarea etapă a cercetării am aprofundat tiparele și factorii care determină automedicația în rândul părinților. Criteriile de includere au fost îndeplinite de 18 respondente. Interviuurile s-au desfășurat telefonic în perioada septembrie – decembrie 2020. Studiul a avut ca obiective observarea modului în care pandemia Covid19 a influențat automedicația populației pediatrice și depistarea contextelor specifice care influențează folosirea acesteia.

Rezultatele au evidențiat că în timpul pandemiei, majoritatea persoanelor intervievate s-au aflat în contact cu medicul lor de familie prin telefon sau WhatsApp. Indiferent de situație, participanții la acest studiu nu au recurs la automedicație, telemedicina le-a permis să rezolve afecțiunile comune ale copiilor lor.

Pentru evaluarea atitudinilor față de automedicația pediatrică, au fost prezentate respondenților trei situații ipotetice: 1. o persoană din entourage o contactează pe respondentă chestionându-l pentru a-i cere sfatul deoarece copilul ei a avut febră; 2. unui copil cu febră 39 °C părinții i-au administrat un antipiretic (paracetamol/ibuprofen) fără aviz medical; 3. unui copil cu febră 39 °C părinții i-au administrat un antibiotic (amoxicilina-acid clavulanic) fără aviz medical.

Când participantele au evaluat prima situație, cel mai frecvent sfat a fost să se contacteze medicul de familie. O posibilă explicație a acestei atitudini corecte rezidă într-un nivel mai ridicat de conștientizare cu privire la automedicație, corelat cu reglementările autorităților medicale în cursul pandemiei.

În cel de-al doilea scenariu, au fost două tipuri de răspunsuri. Pe de o parte respondentele au afirmat că o temperatură de 39 °C este mare și necesită solicitarea unui sfat medical (medicul copilului sau prezentarea la serviciul de urgență).

De cealaltă parte s-au situat respondentele care au fost de acord cu administrarea paracetamolului/ibuprofenului fără indicație medicală deoarece experiența lor anterioară include o situație similară în care terapia fără aviz medical a funcționat. Aceste răspunsuri au arătat că mamele recurg circumstanțial la sfatul medical, prin simplificarea și asimilarea simptomatologiei prezente în baza experienței personale cu terapiile anterioare ale copiilor.

În ultima situație, răspunsurile arată că toate mamele sunt conștiente că amoxicilina-acid clavulanic este un antibiotic și că poate fi administrat corect doar în urma recomandărilor unui medic. La nivel declarativ, niciuna dintre ele nu ar recomanda și nu a aplicat asemenea medicamente.

Studiul 3 Evaluarea efectelor informațiilor medicale asupra comportamentelor de automedicație ale părinților: o analiză comparativă

Al treilea studiu a evaluat efectele expunerii la informații medicale de avertizare privind riscurile tratării copiilor fără prescripție medicală asupra atitudinilor părinților legate de automedicație. Am folosit modelul convingerilor în sănătate. Au fost incluși 210 părinți în studiu, distribuiți aleatoriu în două grupuri (G1 și G2). În grupul G1 fiecare a primit telefonic informații medicale referitoare la pericolele automedicației. Grupul G2 a fost fără informații dedicate. Toți au răspuns ulterior la același chestionar, iar răspunsurile au fost comparate între cele două grupuri.

În urma rezultatelor putem afirma următoarele: convingerile părinților cu privire la utilizarea medicamentelor fără prescripție medicală sunt o variabilă importantă în explicarea diferitelor efecte ale expunerii la informațiile de tipul avertismentelor medicale asupra riscurilor automedicației. Există o relație între nivelul de satisfacție față de medicul de familie și percepția asupra riscurilor automedicației.

Chiar dacă au atitudini negative generale cu privire la automedicație și știu că aceasta ar trebui evitată în general, un procent semnificativ dintre părinți răspund că nu o pot evita într-un context specific.

Concluzii

Părinții, declarativ, evaluează negativ practicile de automedicație și apelează la automedicație când se simt familiarizați cu simptomatologia și atunci când consideră că afecțiunea este banală. Există o influență semnificativă a convingerilor asupra tendinței acestora de a administra medicamente fără sfatul medicului. O relație satisfăcătoare cu medicul de familie (atenție, percepție subiectivă a părintelui/pacientului) este o punte de

comunicare solidă, certificat benefică în controlul și limitarea automedicației copiilor. Implementarea unor măsuri suplimentare adecvate de educație și de evaluare a impactului în rândul comunităților de părinți este esențială.

Originalitatea tezei

Acest studiu aduce o contribuție la înțelegerea tiparelor de automedicație pediatrică și a convingerilor legate de aceasta printre părinți, dintr-o perspectivă combinată de analiză cantitativă și calitativă.

Modelul convingerilor în sănătate se dovedește un instrument eficient și în același timp rafinat de analiza a cauzelor, circumstanțelor și posibilităților de prevenție ale automedicației. Din ceea ce cunoaștem în momentul de față, nu există un alt studiu realizat în România privind factorii cognitivi ai automedicației parentale folosind acest model.